

Vapaa Sivistystyö ry
FRITT BILDNINGSPÅRBEITET RF
FINNISH ADULT EDUCATION ASSOCIATION

Vapaa Sivistystyö ry – toimintasuunnitelma 2025

Sisällysluettelo:

1. Johdanto – uudistuva sivistystyö perustuu vaikuttaviin strategisiin valintoihin
2. Yhteisvaikuttaminen talouden ja politiikan kestävyysmurroksessa
 - 2.1 Yhteinen vaikuttamistyö keskittyy kestäväen perusrahoituksen vahvistamiseen
 - 2.2 Sivistystyön koulutuspoliittiset painotukset ja vaikuttavuus
 - 2.3 Kohti ekososiaalisesti kestävää sivistystyötä
3. Yhteisvaikuttaminen vahvemman viestinnän, tutkimuksen ja tietopohjan kautta
 - 3.1 Vaikuttajaviestinnän vahvistaminen
 - 3.2 Tutkimuksen vahvistaminen: Sivistystyön Vapaus ja Vastuu - yhteistyöohjelma
 - 3.3 Sivistystyön tietopohjan vahvistaminen
4. Yhteisvaikuttaminen lämpimissä verkostoissa
 - 4.1 Sivistystyön kansalliset ja kansainväliset kumppanit
 - 4.2 VST ry:n strategiset valinnat ja vastualueet

1. Johdanto – uudistuva sivistystyö perustuu vaikuttaviin strategisiin valintoihin

Opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämä valtakunnallisen Sivistyksen teemavuoden ja samalla Kansanvalistusseuran koordinoiman 150-vuotisjuhlavuoden jälkeen voidaan nähdä vilkkaan kansallisen ja kansainvälisen sivistyskeskustelun käden- ja jalanjalkia Suomessa. Monessa tilaisuudessa ja tapahtumassa on nähty toivon pilkahdusta ja horisonttia todella vaikean maailmantilanteen keskellä, kun turvallisuus, talous ja tulevaisuus nähdään epävarmuuden hämärässä valossa. Mutta juuri näissä oloissa piilee mahdollisuus uudistuvaan ja uudistavaan sivistystyöhön. Sivistyksen teemavuodesta tämän mahdollisuuden kuvaamiseen löytyy Olli-Pekka Heinosen mainio määritelmä Kansanvalistusseuran vuoden 2024 retrokalenterista: *Sivistys on jokaisen aikakauden uusi innovaatio.*

Suomen julkisen talouden haasteet ovat näkyvästi esillä Valtioneuvoston selonteossa julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2025-2028. Velkaantumistasetta pitää madaltaa ja samalla löytää keinot Suomen talouden vakauttamiselle ja kestäväns kasvun luomiselle resurssiviisailta investoinneilla. Vuoden 2025 kevään puoliväliriihessä on tulossa lisää sopeutustoimia valtion velkakierteen kitkemiseksi. Koulutus ja sivistys ovat strategisesti tärkeässä roolissa, kun finanssipolitiikan keinovalikoimalla halutaan saavuttaa taloudellista vakautta, yhteiskunnallista turvallisuutta, kriisinkestävyyttä ja rauhaa. Jo vuonna 2025 toteutetaan laajoja menoleikkauksia ammatilliseen koulutukseen (120 M€) ja Suomen hallituksen kehyspäätöksessä olevia vapaan sivistystyön valtionosuuksien menosopeutuksia jatketaan vuodesta 2024 eteenpäin.

Valtionavustuksissa on tulossa lisäleikkauksia OKM:n momentilta, eli talouskuuri kurittaa muun muassa kansalaisjärjestöjä ja kulttuuria laajalla rintamalla. Suomen hallituksen menoleikkaukset vaativat ennakoivia toimia vapaan sivistystyön toiminnan sopeuttamiseksi uusiin, kaventuneisiin mittoihin. Niukat ja tiukat ajat ovat Suomessa perinteisesti kasvattaneet sitkeyttä, säästämistä ja hyvän jakamista myös vähempiosaisille. Jatkuuko tämä vahva perinne, vai olemmeko ajautumassa kohti alati kasvavaa eriarvoisuutta osallisuuden, demokratiaan osallistumisen ja yhteisen huolenpidon suhteen?

Juuri tässä piilee mahdollisuus myös uudistuvaan ja uudistavaan sivistystyöhön geotalouden ja -politiikan kestävyysmurroksessa. VST ry:n hallitus on keskustellut vilkkaasti erilaisista skenaarioista ja toimintatavoista miten yhteinen järjestöjohtoinen sivistystyö jatkuu lähivuosina. On tarkastettava yhteinen sivistystyön tahtotila, jonka keskiössä on vaikuttavat strategiset valinnat niukkojen resurssien aikakaudella.

Jos Olli-Pekka Heinosen sanoihin on uskomista, voidaan katsoa tulevaisuuteen myös mahdollisuuksien ja toivon silmin: Sivistys on jokaisen aikakauden uusi innovaatio.

2. Yhteisvaikuttaminen talouden ja politiikan kestävyysmurroksessa

2.1 Yhteinen vaikuttamistyö keskittyy kestävän perusrahoituksen vahvistamiseen

VST ry vaikuttaa seuraaviin perusrahoitusta koskevien tavoitteiden toteuttamiseen vuonna 2025:

Vapaan sivistystyön rahoituskehityksen tulee olla ennakoitava, pitkäjänteinen ja kestävällä pohjalla

Nykyisen hallitusohjelman kehyspäättöksen mukaiset 20,5 milj. € leikkaukset on toteutettu vuodesta 2024 alkaen. Valtion rahoitusta on tätä ennen vähennetty jo neljään otteeseen vuoden 2010 jälkeen, ja näillä on ollut heikentäviä vaikutuksia oppilaitosten toimintaedellytyksiin, oppilaitosten henkilöstömääriin sekä niiden mahdollisuuksiin kehittää koulutustarjontaa ennakoitavasti, pitkäjänteisesti ja kestävästi vastaamaan ajankohtaisiin ja tulevaisuuden sivistystarpeisiin. Monet vapaan sivistystyön oppilaitokset ovat jo toteuttaneet kipeitä sopeuttamistoimia alueellisesti ja valtakunnallisesti. Valtion vuoden 2025 talousarvion yhteydessä tehdyissä perusteluissa on kirjaus, jonka mukaan *vapaan sivistystyön perusta säilyy vahvana ja toimintakykyisenä*. VST ry pitää tätä perustelua keskeisenä, jotta toiminta pysyisi elinvoimaisena myös lähivuosina.

Julkisen talouden suunnitelman mukaan OKM:n valtionavustusten tasoa alennetaan vuonna 2025 yhteensä 75 miljoonaa euroa ja vuodesta 2026 lukien 150 miljoonaa euroa. VST ry kantaa huolta suurista määrärahavähennyksistä, jotka toteutuessaan heikentävät oppilaitosten ylläpitäjien toimintaedellytyksiä ja koulutuksellista yhdenvertaisuutta. Esimerkiksi vapaan sivistystyön opintoseteliavustuksilla koulutusta voidaan kohdentaa alhaisen pohjakoulutuksen omaaville ja työttömille lisäten koulutuksen saavutettavuutta ja osaavan työvoiman saatavuutta. Avustusleikkauksia toteutettaessa on huolehdittava siitä, että koulutuksen saavutettavuus ei kärsi ja että leikkauksilla ei suoraan heikennetä opiskelijoiden työllistymismahdollisuuksia.

Ukrainalaisiin opiskelijoihin suunnattu vapaan sivistystyön rahoitus on riittämätön suhteessa suureen kysyntään.

Ukrainalaisten turvaa hakevien opiskelijoiden määrä on lisääntynyt vapaan sivistystyön kohdalla erityisesti Suomen kasvukeskuksissa, ja talousarviossa vuoden 2025 rahoitus on jäänyt 5,2 M€ vajaaksi. Tämä rahoitusvaje johtaa ukrainalaisten opiskelijoiden määrän merkittävään vähenemiseen, vaikka Venäjän hyökkäyssodan pitkittyessä yhä useampi ukrainalaisperhe haluaa jäädä Suomeen pysyvästi – tämä on nähtävä myös investointina tulevaisuuteen.

Vapaaseen sivistystyöhön kohdentuneet valtionavustukset ovat valtion talousarviossa vähentyneet, mikä heikentää koulutuksellista tasa-arvoa ja ylläpitäjien kehittämistyötä.

Opintosetelit on kohdennettu juuri koulutusta eniten tarvitseville, joiden taloudellinen asema ei riitä kustantamaan vapaan sivistystyön oppilaitosten entistä korkeampia kurssimaksuja. Tämä on ristiriidassa perustuslain (§16.2) sivistyksellisten oikeuksien kanssa, jonka mukaan *jokaisella on yhtäläinen oikeus itsensä kehittämiseen varattomuuden sitä estämättä*. Lisäksi on tehty leikkauksia

opintokeskuksia ylläpitävien opintoliittojen ja kansalaisopistojen laatu- ja kehittämisrahojen valtionavustuksiin. Koulutuksen ylläpitäjät (kunnat, järjestöt, säätiöt) ovat joutuneet etsimään korvaavaa rahoitusta kehittämistyötä varten.

2.2 Sivistystyön koulutuspoliittiset painotukset ja vaikuttavuus

Vapaa sivistystyö näkee aikuisväestöön kohdentuneiden koulutusleikkausten vaikeuttavan aikuisten taitotutkimuksen PIAAC-tavoitteen saavuttamista.

Suomessa on ainakin puoli miljoonaa suomalaista vailla riittäviä perustaitoja - tähän tarvitaan vapaan sivistystyön panosta kansallisella tasolla. Kansainvälinen OECD-maiden aikuisten taitotutkimus PIAAC- tutkimus (ns. aikuisten PISA) julkaistaan joulukuussa 2024. Valtion talousarviossa PIAAC-vaikuttavuustavoitteena muotoillaan seuraavasti: " Väestön osaamistasoa seurataan 16-65- ja 25-34-vuotiaiden luku- ja numerotaidon tasolla kansainvälisessä aikuisten taitotutkimus PIAACissa. Tavoitteena on, että molemmissa seurantaikäryhmissä keskimääräinen luku- ja numerotaito ovat vuosien 2022-2023 tutkimuksessa korkeammalla tasolla kuin vuoden 2012 tutkimuksessa." VST ry tekee tiivistä seurantaa ja analyysia vuoden 2025 aikana PIAAC-taitotutkimuksen tuloksista ja ennakoi aikuisväestöön kohdentuneiden koulutusleikkausten heikentävän PIAAC-tavoitteiden saavuttamista.

Vapaa sivistystyö luo laaja-alaista sivistyspääomaa osaamispolulla.

Jatkuvan oppimisen osaamispolun digitaalisissa palveluissa tunnustetaan ja tunnustetaan työssä ja muutoin hankittua osaamista. Työelämässä, ja muilla elämänalueilla, ihminen käyttää kaikki olemassa olevat kyvyt ja taidot kokonaisvaltaisesti osaamispolullaan – tässä voidaan puhua sivistyspääomasta. Vapaa sivistystyö luo laaja-alaista osaamista, joka kertyy sekä omaehtoisesti että tavoitteellisesti oppijan omilla ehdoilla. Vapaassa sivistystyössä tapahtuu oppijan toiveiden, oppilaitosten tarjonnan sekä työelämä- ja kansalaistaitojen kohtaanto, jonka tulokset voidaan sisällyttää vuonna 2025 valmistuvaan osaamispolun palvelukokonaisuuteen.

Vapaa sivistystyö on tärkeä osa ketterää suomalaista koulutusjärjestelmää.

Vapaan sivistystyön lainmukaisiin tehtäviin kuuluu järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Sivistystyö pystyy ketterästi vastaamaan yhteiskunnan sivistystarpeisiin ja haasteisiin liittyen demokratiaan ja kansalaisyhteiskuntaan, liikuntaan ja hyvinvointiin sekä ammatillisten valmiuksien ylläpitämiseen. Sivistystyöllä on siten myös myönteisiä taloudellisia vaikutuksia työllisyyteen, osaamisen kehittämiseen ja hyvinvoinnin edistämiseen osana ketterää suomalaista koulutusjärjestelmää.

Vapaan sivistystyön vaikuttavuus paikallis- ja aluetasolla – Alue- ja kuntavaalit 2025

Suomen seuraavat Alue- ja kuntavaalit toimitetaan 13.4.2025 (ennakkoäänestys 2-8.4.2025) ja niissä voidaan vaikuttaa vapaan sivistystyön paikalliseen ja alueelliseen näkyvyyteen ja vaikuttavuuteen. VST ry muotoilee yhteiset vapaan sivistystyön teesit hyvissä ajoin ennen Alue- ja kuntaavaaleja vst-toimijoiden käyttöön.

2.3 Kohti ekososiaalisesti kestävää sivistystyötä

Suomen kestävä kehityksen toimikunta on strategiassaan (2022-2030) linjannut seuraavasti: ”Oppiminen ja sivistys ovat avaimia yhteiskunnalliseen muutokseen. Sivistys näkyy ja vaikuttaa yhteiskunnassa osaamisena, luovuutena, yli sukupolvien ulottuvana vastuuntuntona ja vastuunkantona. Sivistys ei siis ole vain ajattelua tai pohdintaa vaan käytännön tekoja. Sivistys ja kulttuurinen muutos johtavat kohti kestävämpiä elämäntapoja ja laaja-alaista hyvinvointia. Kestävien elämäntapojen arvoperusta on ajatuksessa, että ihminen on osa luontoa ja riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta.” Vapaa sivistystyö näkee oman painoarvonsa elinikäisen ja jatkuvan oppimisen alustassa noin miljoonan opiskelijan muutosliikkeenä, poluttajana ja aktivaattorina kohti ekososiaalisesti kestävä sivistysperustaa Suomessa ja maailmalla.

VST ry vaikuttaa seuraavilla toimenpiteillä vuonna 2025:

- Valtion menosopeutukset vapaaseen sivistystyöhön on vaikea yhteiskunnallinen stressitesti, jolla on kerrannaisvaikutuksia vapaan sivistystyön toimintakentällä. Taloudelliseen kestävyteen liittyvät myös *elinvoimatekijät, kriisinkestävyys sekä resurssiviisaat ja uusintavat toimintatavat*. Nämä toimenpiteet tehdään tiiviissä yhteistyössä VST ry:n jäsenjärjestöjen kanssa.
- *Vapaan sivistystyön valtakunnallista verkostoa hyödynnetään aiempaa tehokkaammin koulutuksen saavutettavuuden ja tasa-arvon edistämiseksi*. Vapaa sivistystyö nähdään tärkeänä toimijana ja tukena koulutusjärjestelmän eri nivel- ja siirtymävaiheissa toisen ja kolmannen asteen opintoihin, työssäoppimisen muutostilanteissa sekä koko ikääntyvän väestön osaamisen ja hyvinvoinnin suhteen.
- *Kestävä kehitys ja ekososiaalinen sivistys valtavirtaistetaan järjestöissä ja oppilaitoksissa* sertifiointijärjestelmän avulla, jotta Agenda 2030-kestävyystavoitteet otetaan kokonaisvaltaisesti huomioon. VST ry:n yhteiskuntasitoumuksessa linjataan seuraavasti: Tarkistetaan sertifioidujen määrä vuosittain. Tavoitteena on, että 50% järjestöistä/oppilaitoksista on sertifioitu vuoteen 2025, 70% vuoteen 2027 mennessä ja 100% vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteisiin pääsemisen aikataulu on haastava – useassa jäsenjärjestössä ja oppilaitoksessa tehdään kestävä kehityksen eteen toimenpiteitä, mutta samalla valtion menosopeutusten kerrotaan hidastavan muutosprosessia. VST ry on mukana kouluttajana *Planetaarisuus vapaan sivistystyön opetukseen ja arkeen* (3 op) – täydennyskoulutuksessa, joka toteutetaan Itä-Suomessa keväällä 2025 ja Pohjois-Suomessa syksyllä 2025, jolla pyritään vauhdittamaan myös sertifikaattien määrää.

3. Yhteisvaikuttaminen vahvemman viestinnän ja tietopohjan kautta

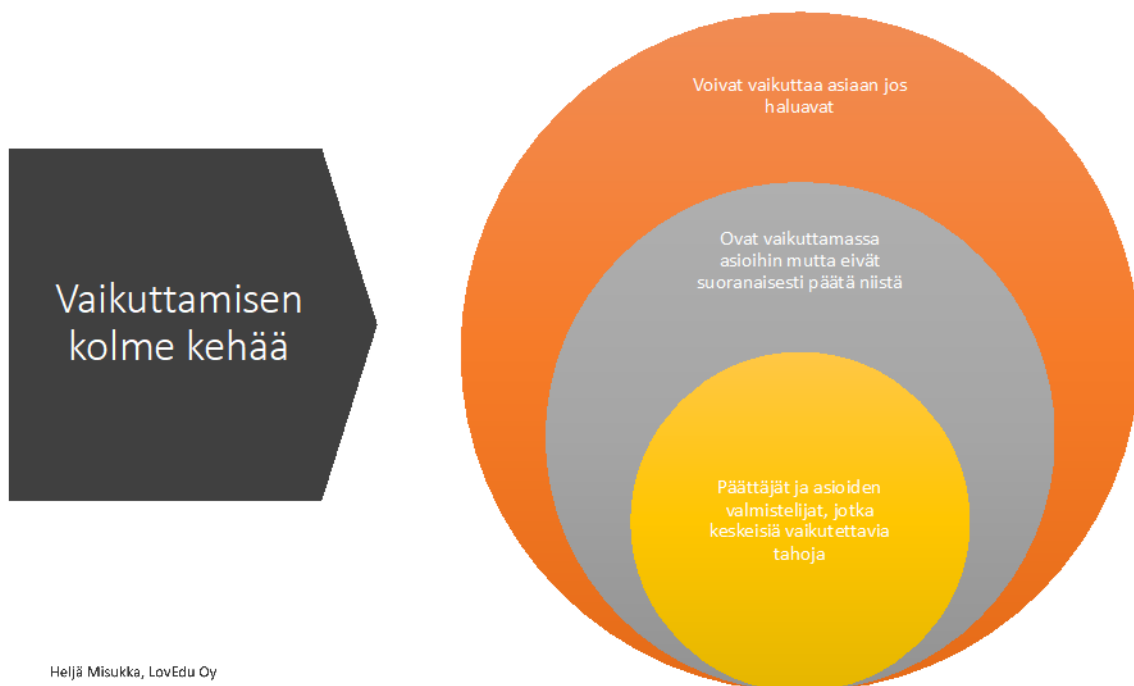
3.1 Vaikuttajaviestinnän vahvistaminen

Heljä Misukan koostamassa VST ry:n vaikuttajaviestinnän suunnitelmassa (3-2024) todetaan että yhteisjärjestön yhtenä tärkeänä tehtävä on toimia päättäjien suuntaan vapaan sivistystyön tunnettuuden, aseman ja arvostuksen nostamiseksi ja siten myös vaikuttaa päätöksentekoon.

Vaikuttajaviestinnän suunnitelman kautta VST ry:n tarkoituksena on lähtökohtaisesti vahvistaa seuraavia viestinnän toimintoja, joilla voidaan:

- kehittää ja tukea edunvalvonta- ja vaikuttamistyötä,
- sanoittaa tavoitteita ja päättäjille yhteisiä suunnattuja ydinviestejä,
- kirjata vaikuttajaviestinnän keinot ja toimenpiteet pitkällä aikavälillä,
- aikatauluttaa vaikuttajaviestintää ja siten varmistaa vaikuttamistyön oikea-aikaisuus ja suunnitelmallisuus,
- kirjata eri toimijoiden roolit ja keskinäinen työnjako

Vaikuttajaviestinnän kohdentamisessa VST ry käyttää vaikuttamisen kolmen kehän mallia:

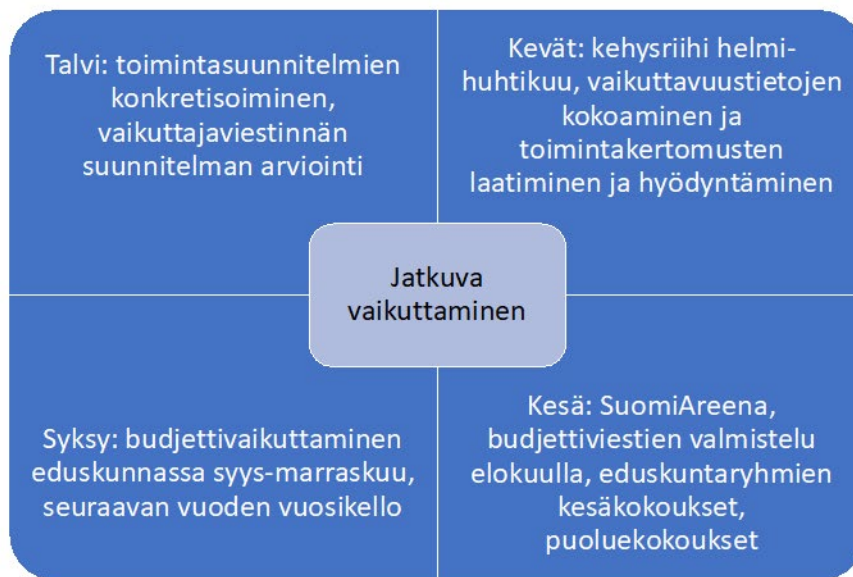

Vaikuttajaviestinnässä keskeistä on vaikuttaa asioihin hyvissä ajoin ennakoiden. Tiiviit ja aktiiviset suhteet vaikutettaviin henkilöihin pidetään yllä silloinkin, kun näköpiirissä ei ole mitään isoa muutosta. Viestinnässä pyritään myönteiseen, asioita eteenpäin vievään sävyyn ja päättäjille tarjotaan toteuttamiskelpoisia, konkreettisia ratkaisuja. Päättäjätapaamisia järjestetään säännöllisesti eri kohderyhmien kanssa. Hallituspuolueet priorisoidaan, mutta samalla pidetään toimivat suhteet tuleviin päättäjiin, kuten oppositioon, puolueiden nuorisojärjestöihin ja nouseviin vaikuttajiin.

Keskeisesti vaikutetaan ennakoiden lainsäädäntöön ja alemman asteisiin säädöksiin, valtion talousarvioon ja kehysbudjettiin, rahoitusjärjestelmiin, tiedonkeruuseen ja sen menetelmiin, selontekoihin ja muihin koulutuspolitiikan linjapapereihin sekä kaikkiin em. liittyviin työryhmiin, joissa asioita valmistellaan. Painopisteen on oltava varhaisessa vaikuttamisessa, sillä monet asiat on jo pitkälti sovittu siinä vaiheessa, kun asia tulee lausuntokierrokselle. Tämä tarkoittaa, että omia vaihtoehtoja tarjotaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa valmistelua, esimerkiksi työryhmien valmistelujen toimeksiantoön vaikuttaminen.

Pitkällä aikavälillä sivistystyötä tehdään tunnetuksi osallistamalla tapahtumiin ja järjestämällä niitä, aktiivisella läsnäololla sosiaalisessa mediassa, tarjoamalla puhujia, kolumneja, kirjoituksia ja tietoa mediaan ja keskeisille sidosryhmille. Tuotetaan tietoa ja tilastoja vapaan sivistystyön vaikuttavuudesta, taloudesta, leikkausten vaikutuksista ihmisten arkeen sekä toiminnan uusista mahdollisuuksista.

Vaikuttajaviestinnän suunnittelun tukena käytetään vuosikelloa, johon kirjataan jatkuvan vaikuttamistyön tärkeimmät toimet:

VST ry:n toimistoon kohdennetaan asianmukaiset resurssit vaikuttajaviestinnän vahvistamiseksi. VST ry:n hallitus on toimiston kanssa vastuussa vaikuttajaviestinnän toteuttamisesta valtakunnan päättäjien suuntaan. Lisäksi VST-vaikuttajaviestinnän työryhmä on nimetty (2024). Hallitus seuraa säännöllisesti suunnitelman toteuttamista ja tekee tarvittaessa uusia linjauksia. Suunnitelma tarkistetaan kerran vuodessa viimeistään elo-syyskuussa, jotta voidaan linjata loppuvuotta ja seuraavaa vuotta. Isoista vaikuttamisprosesseista tehdään oma erillinen suunnitelma, jossa määritellään keskeiset viestit, keitä tavataan ja miten työt jaetaan. Suunnitelman tulee olla realistinen voimavaroihin nähden ja sitä on tarkasteltava säännöllisesti.

Hallitus nimeää järjestön edustajat erilaisissa työryhmissä ja foorumeilla ja koordinoi yhtenäisen viestin viemistä niihin ja sidosryhmiin. Edustajilla on vastuu tuoda hallituksen tietoon työryhmien työskentelyaikataulu ja ennakoita, koska edunvalvonnallisia kannanottoja on yhdessä valmisteltava ja linjattava tai onko aihetta muunlaiseen vaikuttamistoimintaan. Myös jäsenjärjestöt tekevät vaikuttamistyötä omissa verkostoissaan aiempaa vahvemmin. Toiminnanjohtajat viestivät vaikuttamistyöstä ja materiaaleista omille hallituksilleen. Jokaisen jäsenjärjestön omat laajat kanavat, toimiston osaaminen ja verkostot hyödynnetään vaikuttamisessa. Jäsenjärjestöjen

viestintäasiantuntijat kokoontuvat säännöllisesti. Heidän mahdollisuutensa tukea edunvalvontaa ja vaikuttajaviestintää määritellään olemassaolevien resurssien mukaisesti.

3.2 Tutkimuksen vahvistaminen: Sivistystyön Vapaus ja Vastuu - yhteistyöohjelma

Sivistystyön Vapaus ja Vastuu (SVV) on vuonna 2011 käynnistetty vapaan sivistystyön tutkimuksen yhteistyöohjelma. Sen tavoitteena on vapaaseen sivistystyöhön (vst) liittyvän tutkimuksen ja sen hyödyntämisen edistäminen. Tähän pyritään tutkijoiden ja vapaan sivistystyön toimijoiden yhteistyötä ja vuorovaikutusta vahvistamalla sekä vst-tutkimuksen näkyvyyttä lisäämällä. Ohjelmasta vastaavat Vapaa Sivistystyö ry (VST ry), Tampereen ja Itä-Suomen yliopisto sekä Åbo Akademi.

Vuoden 2024 loppupuoliskolla SVV-ryhmän jäseniä ovat

- Björn Wallén (VST ry:n ja SVV:n puheenjohtaja), Jenni Pätäri (SVV-koordinaattori, VST, väitöskirjatutkija TAU)
- Hanna Toiviainen (professori, TAU), Juha Suoranta (professori, TAU), Paula Alanen (tutkija, TAU; tutkimuspäällikkö Silta-Valmennusyhdistys)
- Petri Salo (professori, ÅA), Satu Heimo (väitöskirjatutkija, ÅA), Annika Pastuhov (yliopistonlehtori, ÅA)
- Jyri Manninen (professori, UEF)
- Kukka-Maaria Vuorikoski (asiantuntija, Opintokeskukset ry)
- Leea Keto (Kansalaisopistojen liitto KoL, rehtori Järvilakeuden kansalaisopisto)
- Sari Keskimaa (apulaisrehtori, Haapaveden opisto)

Yhteistyöohjelman painopistealueet ovat:

- 1) Tutkimus ja opetus: Tavoitteena on, että vst näkyy yliopistojen aikuiskasvatustieteen opetussuunnitelmissa ja eri tieteenaloilla tehtävässä tutkimuksessa, mukaan lukien opinnäytetyöt.
- 2) Yhteistyö ja vuorovaikutus: Tavoitteena on, että tutkijoiden, opetushallinnon, päätöksentekijöiden ja vst-kentän toimijoiden yhteistyö ja vuorovaikutus lisääntyvät. Lisäksi pyrkimyksenä on, että opetushallinto ja vst:n päätöksentekijät saavat säännöllisesti tietoa alan tuoreesta tutkimuksesta.
- 3) Vaikuttavuus, näkyvyys ja kehittäminen: Tavoitteena on, että vst:tä koskeva tutkimustieto on helposti saatavilla ja sitä voidaan hyödyntää vst:n kehittämisessä ja alan edunvalvonnassa. Lisäksi pyrimme siihen, että vst-tutkimuksen yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja näkyvyys lisääntyvät, ja että vst:tä koskeva tutkimustietoon perustuva päätöksenteko ja kehittämistoiminta vahvistuvat.

Toimintakauden teemat ovat linjassa vst:n yhteisen tutkimusstrategian kanssa ja ne näkyvät tutkimuksessa, julkaisutoiminnassa, työpajoissa ja muissa tapahtumissa. Teemojen ja tavoitteiden

toteutumista arvioidaan yhteistyössä tutkijoiden, kentän toimijoiden ja hallinnon välillä toimintakauden loputtua ja SVV-yhteistyöohjelmassa vuosittain. Toimintakauden jälkeen vst:n tutkimus sekä tutkimusyhteistyö tutkijoiden, kentän toimijoiden sekä poliittisten päätöksentekijöiden kanssa ovat vahvistuneet. Vakiinnutetaan SVV:n osallistuminen VST ry:n hallituksen kokouksissa - koordinaattori ja vaihtuva SVV-ryhmän jäsen. Vakiinnutetaan SVV:n, OKM:n ja OPH:n edustuksen tapaaminen kerran vuodessa. Yhteistä arviointia tapahtuu myös yhteisissä tutkimuksen kehittämisseminaareissa.

Päätoimintamuodot

- Tutkimusyhteistyö: Tutkimustyöpaja järjestetään kahdesti vuodessa. Ne tuovat yhteen vst-toimijoita, tutkijoita ja opinnäytteiden tekijöitä tieteenalasta riippumatta. Vuoden 2025 alkupuoliskolla vst-tutkimuksen kaksipäiväinen tutkimusseminaari tutkijoille, väitöskirjan tekijöille ja muille kiinnostuneille (opiskelijat, vst-toimijat, päättäjät, media). Pyritään osallistamaan myös muiden tieteenalojen (esimerkiksi yhteiskunta-, talous-, kulttuuritieteet, psykologia, yleinen ja soveltava kasvatustiede) tutkijoita ja opiskelijoita. Lisäksi järjestetään PIAAC-työpaja relevantin yhteistyökumppanin kanssa. Vahvistetaan pohjoismaista tutkimusyhteistyötä mm. yhteispohjoismaisissa hankkeissa (mm. tilastohanke).
- Tutkimusviestintä: Noudatamme vuonna 2023 laadittua viestintäsuunnitelmaa, jossa viestintää pyritään kohdentamaan entistä paremmin eri kohderyhmille. SVV-yhteistyöohjelman kotisivuille koostetaan yleistajuistettuja ja tiiviitä kuvauksia valmistuneista pro gradu -tutkielmista ja väitöskirjoista. Viestintää toteutetaan kotisivujen ja uutiskirjeen lisäksi sosiaalisessa mediassa. Vuoden 2024 lopussa sähköpostilistalla on noin 140 jäsentä. Valmistuneista tutkimuksista ja mielenkiintoisista tutkimustuloksista tehdään uutistiedotteita kansallisiin medioihin ja lehdistölle. Viestinnällistä yhteistyötä tehdään erityisesti Aikuiskasvatus-lehden, EPALE:n ja SKOLin kanssa.
- Verkkosivu www.vapausjavastuu.fi Sivuston kehittämistä jatketaan ja etsitään työkaluja tutkimustiedon ja -tarpeiden näkyväksi tekemiseksi. Tutkimusaiheita tarjotaan aktiivisesti myös graduntekijöille ja kentän toimijoita kannustetaan kirjoittamaan SVV:n Sivistystori-blogiin arjestaan yhteistyössä alan tutkijoiden ja opiskelijoiden kanssa. Vst-tutkimusaiheinen uutiskirje jaetaan noin kerran kuukaudessa.
- Julkaisuhankkeet: Monitieteistä tutkimusyhteistyötä vahvistetaan julkaisuhankkeissa. Jatkamme suosittua Sivistystori-blogin kehittämistä. Kirjoittamistyöhön kutsutaan mukaan 3–4 eri taustoista tulevaa asiantuntijaa. Blogitekstit perustuvat tutkimuksellisuuteen ja ovat otteeltaan kriittisiä. Yhteistyössä EPALE:n kanssa joitakin tekstejä käännetään eri kielille ja julkaistaan SVV-sivujen lisäksi EPALE:n sivuilla.
- Tutkimuksen ja tutkimusyhteistyön kehittämisseminaari: Tutkimusyhteistyötä strategisesti kehittävä foorumi, joka kokoontuu vähintään kerran vuodessa. Kohdennetaan fokus kullekin toimintavuodelle: vuonna 2025 työstetään aiempien vuosien aineistojen pohjalta yhteinen tutkimushanke, joka kehittää myös tutkimusyhteistyötä. Keskustellaan yhteisen tutkimusstrategian sisällöstä, kehittämisestä ja toteuttamisesta sekä päivitetään

tutkimustarpeita. Antia hyödynnetään SVV-toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä. Etsitään työkaluja mm. tutkimusaiheiden kanavoimiseksi tutkimuksiksi entistä vahvemmin + keinoja siihen, miten kootaan ja huomioidaan vst-toimijoiden itse tekemä tutkimus (esim. hankkeet) paremmin. Jatketaan tutkimusarkiston kokoamista ja tuotetaan siihen perustuvia nostoja ja analyysejä.

- Tavoitteena on tarkastella sivistystyöhön liittyviä tiedontarpeita kootusti, tutkimusaiheiden ohella myös arviointi- ja selvitystarpeita, joita OKM, OPH sekä keskusjärjestöt ovat tunnistaneeet. Tiukka rajanveto tutkimuksen, arviointien ja selvitysten välille ei palvele vst:n ja siihen liittyvän tutkimuksen kokonaiskehittämistä. Arvioinneissa ja selvityksissä nousee usein esiin potentiaalisia tutkimusaiheita, ja vastaavasti tutkimukset voivat paikantaa uusia arviointi- ja selvitystarpeita.
- Tutkimuksen vertaisryhmä: Teams-opintopiiri on yhteisryhmä pro gradu -tutkielmien sekä väitöstutkimusten valmistelijoille tieteenalasta riippumatta. Ryhmässä opitaan yhdessä vst:stä ja tutkimuskäytännöistä sen jäsenten tutkimuksiin tutustumalla, jaetaan tutkimusprosessin iloja ja suruja sekä saadaan tukea toisilta. Osa tapaamisista järjestetään englannin kielellä.
- Opetusyhteistyö yliopistoissa ja opiskelijoille suunnattu toiminta: "Työelämäyhteistyö" EPALEn, SKOLin, yliopistojen sekä alueellisten vst-asiantuntijoiden kanssa. Työpajat ja luentotilaisuudet yliopisto-opiskelijoille. Mukana vst-asiantuntijavieraat kertomassa urapolustaan ja työn sisällöistä. Vst:n näkyväksi tekeminen osana yo-opintoja: tunnettuus laaja-alaisena yhteiskunnallisena toimintana sekä työuran näkökulmasta, kasvatustieteellisen asiantuntemuksen merkitys vst-tehtävissä.
- Aikuiskasvatuksen Tutkimusseuran (ATS) organisoima yhteisopetuskokonaisuus: SVV on mukana yhteisopetuskokonaisuudessa ja pitää esillä vst-teemoja sekä tuo esiin SVV-ohjelmaa sen tunnettuuden vahvistamiseksi.

SVV-yhteistyöohjelman suomalaisia yhteistyöverkostoja ovat vapaan sivistystyön keskusjärjestöt, KVS ja Soppi-tiedekeskus, EPALE, ATS, SKOL ja Fingo, sekä ulkomailla ruotsalainen Mimer-verkosto ja eurooppalaisen aikuiskoulutuksen edunvalvontajärjestö EAEA. Tutkijoiden kautta yhteydet rakentuvat myös ESREAn (European Society for Research on the Education of Adults) tutkimusverkostoihin.

3.3 Sivistystyön tietopohjan vahvistaminen

Vapaan sivistystyön tietopohjaa vahvistetaan vuonna 2025 seuraavilla toimenpiteillä:

- *OKM:n* vapaan sivistystyön vaikuttavuuden ja tietopohjan kehittämisverkoston (VATI-verkosto) linjauksia hyödynnetään valtakunnallisesti vuodesta 2025 eteenpäin.
- Paula Alasen kirjoittama *Vapaan sivistystyön indikaattorit – selvitys* (2024) ja sen suositukset jatkokehittelyyn huomioidaan tietopohjan vahvistamisen kehittämistyössä:
- *Vapaan sivistystyön toiminnan merkitystä tulisi tehdä näkyväksi omaa indikaattorituotantoa kehittämällä.*

- *Vapaan sivistystyön yhteiskunnallisen merkityksen kirkastaminen tarvitsee jaetun vision ja OKM:n tuen.*
- *Vst-toimijoiden tulisi jakaa osaamistaan, yhdistää resurssit ja tehdä yhteistyötä keskenään ja OKM:n kanssa datan, mittareiden, tilastojen ja indikaattoreiden hyödyntämisessä.*
- *Vst:n näkyvyys lisääntyisi hyödyntämällä olemassa olevia resursseja ja kytkemällä vaikuttavuuden osoittaminen tunnettuihin brändeihin.*
- *Tiedon keruun ja jakamisen yhteistyö muiden sektoreiden ja verkostojen kanssa.*
- *Sivistysbarometri 2024 tutkimuksen tuloksia hyödynnetään tietolähteenä tietopohjan kehittämistyön tueksi.*
- *VST ry toteuttaa pitkäjänteistä seuranta-aikana PIAAC-taitotutkimuksen tuloksista yhteistyössä SVV-yhteistyöohjelman ja muiden verkostojen kanssa.*

4.1 Yhteisvaikuttaminen lämpimissä verkostoissa

4.1 Sivistystyön kansalliset kumppanit ja verkostot

VST ry:n kansalliset kumppanuudet toteutuvat seuraavien lämpimien verkostojen kautta vuonna 2025:

- *Opetus- ja kulttuuriministeriön-OKM:n kanssa käydään jatkuvaa dialogia ja vuoropuhelua esimerkiksi työryhmissä, hankkeiden sekä lausuntojen ja selvitysten valmistelutyössä. Vapaan sivistystyön YTR-ryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa vapaan sivistystyön ajankohtaisten asioiden äärellä. Opetusministeri Anders Adlercreutzin ja hänen esikuntaan pidetään tiivistä yhteyttä vuoden 2025 aikana, kuten myös muihin ministereihin: Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist sekä tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala. KVS-säätiön ja OKM:n yhdessä järjestämä Sivistyksen teemavuoden loppuseminaari järjestetään 19.3. 2025 Helsingissä.*
- *Opetushallitus-OPH on pitkäaikainen strateginen kumppani, jonka kanssa vaihdetaan tietoa esim. valtionavustuksista, täydennyskoulutustarpeista, EU-hankerahoituksesta sekä selvityksistä ja tilastoinnista. OPH toteuttaa vuoden 2025 aikana mm. selvityksen kestävästä kehityksen toimista vapaassa sivistystyössä.*
- *Jatkuvan oppimisen sidosryhmäfoorumi on tärkeä asiantuntijaryhmä, jossa VST ry:llä on oma edustajansa. Vuonna 2025 valmistuu digitaalinen palvelukokonaisuus Osaamispolku, johon kytkeytyy myös vapaan sivistystyön koulutustarjonta.*
- *Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus – JOTPA on OPH:n erillisyyksikkö ja itsenäinen viranomaisorganisaatio, jonka ohjauksesta vastaa OKM ja TEM. Vapaan sivistystyön toimijat osallistuvat JOTPA:n valtionavustuksella rahoitamiin hankkeisiin, sekä soveltuvin osin hankintoihin.*
- *Kansallinen Sivistysviikko toteutuu toukokuun toisella viikolla 2025 ja VST ry on yhteistyössä Sivistysviikon järjestäjäverkoston kanssa.*

- *OKKA-säätiö* on keskeinen ja läheinen strateginen kumppani ekososiaalisesti kestäväen tulevaisuuden luomiseen, ja erityisesti kestäväen kehityksen sertifikaattien myöntäjänä.
- *OAJ:n ja muiden ammattiliittojen (FSL, SAK, STTK)* tehdään myös operatiivista yhteistyötä mm. yhteisten kannanottojen ja muun edunvalvonnan muodossa.
- *Sivistysala (Sivista)* on tärkeä kumppani vapaan sivistystyön toimijoille vaikuttamistyön kannalta – VST ry ja sen jäsenjärjestöt ovat mukana Sivistan kumppaneina yhteisellä verkostotyöryhmällä.
- *Kuntaliitto ja KT Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat* ovat tärkeitä strategisia kumppaneita, etenkin kun kunnissa keskitytään koulutus- ja sivistystoimijoiden rahoitukseen sote-palveluiden siirryttyä hyvinvointialueille.
- *Aluehallintovirastot - AVI* järjestävät täydennyskoulutusta myös vapaan sivistystyön henkilökunnalle. Valtionrahoituksen pieneneminen näkyy myös alueellisella tasolla.
- *Tulevaisuustalo Sitra* tarjoaa uusia rajapintoja tulevaisuuden verkostomaiseen työskentelyyn esimerkiksi kestävyysratkaisujen, elinikäisen oppimisen ja sivistyksen, demokratian ja erilaisten hankkeiden avulla. Yhteydet Sitraan pysyvät lämpiminä kestäväen kehityksen ja tulevaisuuden ennakkoinnin teemojen yhteydessä.

4.2 Sivistystyön kansainväliset kumppanit ja verkostot

VST ry:n kansainväliset kumppanuudet toteutuvat seuraavien lämpimien verkostojen kautta vuonna 2025:

Pohjoismaiset verkostot:

- *Folkbildning Norden* on Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyöverkosto elinikäisen oppimisen politiikan ja nonformaalisen oppimisen teemojen ympärillä. Verkostossa käydään keskustelua myös eurooppalaisesta (EAEA, Erasmus+ ja muut EU-ohjelmat) ja globaalista (ICAE) koulutuspolitiikasta ennakoivalla otteella. Verkosto pitää kerran vuodessa yhteisen verkostotapaamisen – vuoden 2025 aikana verkosto kokousta 12-13.5.2025 Virossa.
- *Nordiskt nätverk för Vuxnas Lärande – NVL* on Pohjoismaiden ministerineuvoston ylläpitämä aikuisten oppimisen verkosto, jonka toimintaa on seurattu Suomen NVL-koordinaattori Johanni Larjangon (Bildningsalliansen) välityksellä. Seuraavalle kaudelle 2025-2030 Pohjoismaiden ministerineuvosto uudistaa verkostoa, jonka nimeksi on valittu Elinikäisen oppimisen pohjoismaainen verkosto (NLL).
- *Nordic Bildung*-verkosto on Lene Rachel Andersonin ja pohjoismaisten sivistystoimijoiden verkosto, joka järjestää vuonna 2025 erilaisia tapahtumia, esimerkiksi *The Future of Bildung in the Nordics* 6-7.3.2025 Ruotsin Kungälvissa, Nordiska Folkhögskolan.

Eurooppalaiset ja kansainväliset verkostot:

- *European Association for the Education of Adults – EAEA:n* kautta vaikutetaan uuden Euroopan Parlamentin koulutuspoliittisiin päätöksiin käyttämällä tuoreen EAEA:n manifestin linjauksia *The new Manifesto for Adult Learning in the 21st Century: The Power and Joy of Learning* (2024)

<https://eaea.org/our-work/influencing-policy/manifesto-for-adult-learning-in-the-21st-century/> ja pitämällä yhteyksiä Suomen meppien suuntaan. VST ry on EAEA:n jäsen ja EAEA-hallituksessa VST ry:tä edustaa Kvs-säätiön toimitusjohtaja Lauri Tuomi, jonka mandaattikausi päättyy 2025. VST ry vaikuttaa uuden EAEA-puheenjohtajan valintaan seuraavassa EAEA:n vuosikokouksessa.

- *EPALE* on Euroopan Komission ylläpitämä aikuiskoulutuksen sähköinen alusta, johon kuuluu laaja eurooppalaisten aikuiskouluttajien verkosto. VST ry on yhteistyössä OPH:n kanssa EPALÉ-asioissa vuoden 2025 aikana.
- *International Council for Adult Education* – ICAE on strateginen kumppani, jonka kanssa käydään vuoropuhelua kansainvälisestä koulutuspolitiikasta, vaikuttamistyöstä elinikäisen oppimisen ja kansalaisaktiivisuuden edistämiseksi sivistyksen keinoin.

- -